

Conclusies van de Raad over Eurojust: de eenheid voor justitiële samenwerking van de Unie in het digitale tijdperk

(2019/C 412/04)

DE RAAD HEEFT DE VOLGENDE CONCLUSIES AANGENOMEN:

1. De Raad wijst op de nieuwe strategische agenda 2019-2024 die de Europese Raad op 20 juni 2019 heeft aangenomen en die de bescherming van burgers en vrijheden tot een kernprioriteit voor de komende institutionele cyclus maakt. Volgens de strategische agenda verbindt de Unie zich ertoe de strijd tegen terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit op te voeren en uit te breiden en daartoe de samenwerking en informatie-uitwisseling te verbeteren, alsook de gemeenschappelijke instrumenten van de Unie verder uit te bouwen.
2. De Raad is ingenomen met het jaarverslag van Eurojust over 2018 (doc. 7944/19) en met de vooruitgang die het agentschap heeft geboekt in zijn missie als belangrijke speler bij het faciliteren en versterken van de justitiële coördinatie en samenwerking tussen de nationale autoriteiten bij onderzoek en vervolging van de ernstigste vormen van grensoverschrijdende criminaliteit, te weten terrorisme, mensenhandel, migrantensmokkel, cybercriminaliteit en corruptie. Net als in voorgaande jaren steeg in 2018 het aantal nieuwe zaken voor Eurojust gestaag.
3. De Raad is ermee ingenomen dat Eurojust nieuwe samenwerkingsovereenkomsten met Albanië en Georgië heeft gesloten en de onderhandelingen over een samenwerkingsovereenkomst met Servië heeft afgerond. Ook is de Raad tevreden dat nieuwe verbindingsmagistraten bij Eurojust zijn gedetacheerd. Mede door de samenwerkingsovereenkomsten en de verbindingsmagistraten verloopt de justitiële samenwerking met deze landen aanmerkelijk gemakkelijker. Ook andere actoren kunnen hier hun voordeel mee doen, met name het bij Verordening (EU) 2017/1939 ⁽¹⁾ opgerichte Europees Openbaar Ministerie (EOM). Eurojust wordt aangemoedigd de nieuwe samenwerkingsovereenkomsten zo spoedig mogelijk in werking te laten treden, in elk geval vóór 12 december 2019, wanneer Verordening (EU) 2018/1727 ⁽²⁾ van kracht wordt. Het agentschap wordt verzocht om bij het opstellen van zijn samenwerkingsstrategie op basis van artikel 52, lid 1, van deze verordening na te gaan of er samenwerkingsakkoorden met andere derde landen moeten worden gesloten. De Raad verzoekt tevens de Commissie, zo spoedig mogelijk na de datum waarop deze verordening van toepassing wordt, aanbevelingen op te stellen voor het starten van onderhandelingen over internationale overeenkomsten.
4. De Raad is vergenoegd dat het gerechtelijk register voor terrorismebestrijding bij Eurojust, waarin justitiële informatie over de procedures voor terrorismebestrijding van alle EU-lidstaten wordt samengebracht, in september 2019 operationeel is geworden. Dit register, dat informatie bevat die de lidstaten overeenkomstig Besluit 2005/671/JHA van de Raad ⁽³⁾ hebben verstrekt, zal de EU en de lidstaten meer slagkracht geven in hun strijd tegen het terrorisme. Aangezien informatieverstrekking door de nationale autoriteiten aan Eurojust een voorwaarde is voor het goed functioneren van het register en voor het creëren van meerwaarde van het register voor de onderzoeken van de nationale autoriteiten, wijst de Raad er andermaal op dat de lidstaten volgens Besluit 2005/671/JBZ van de Raad verplicht zijn deze informatie te verstrekken.

De rol van Eurojust

5. De Raad onderstreept dat Eurojust een cruciale rol vervult op het gebied van vrijheid, veiligheid en recht. Het agentschap heeft een speciale, proactieve rol in de coördinatie van justitiële samenwerking in de Unie. Het is het enige EU-agentschap dat het werk van justitiële autoriteiten coördineert in alle schakels van de veiligheidsketen. Eurojust heeft een unieke en essentiële functie bij de coördinatie van belangrijke grensoverschrijdende onderzoeken en strafvervolgingen door nationale onderzoeks- en vervolgingsautoriteiten in alle fasen van de strafrechtelijke procedure, vanaf het begin van het onderzoek naar een misdrijf tot en met de definitieve uitspraak.

⁽¹⁾ Verordening (EU) 2017/1939 van de Raad van 12 oktober 2017 betreffende nauwere samenwerking bij de instelling van het Europees Openbaar Ministerie ("EOM").
(PB L 283 van 31.10.2017, blz. 1).

⁽²⁾ Verordening (EU) 2018/1727 van het Europees Parlement en de Raad van 14 november 2018 betreffende het Agentschap van de Europese Unie voor justitiële samenwerking in strafzaken (Eurojust), en tot vervanging en intrekking van Besluit 2002/187/JBZ van de Raad (PB L 295 van 21.11.2018, blz. 138).

⁽³⁾ Besluit 2005/671/JBZ van de Raad van 20 september 2005 betreffende informatie-uitwisseling en samenwerking in verband met strafbare feiten van terroristische aard (PB L 253 van 29.9.2005, blz. 22).

6. Terwijl het Agentschap van de Europese Unie voor samenwerking op het gebied van rechtshandhaving (Europol) belast is met het ondersteunen van nationale rechtshandavingsinstanties bij het voorkomen en bestrijden van ernstige grensoverschrijdende criminaliteit, is het de taak van Eurojust om de coördinatie en de samenwerking tussen nationale onderzoeks- en vervolgingsautoriteiten bij het onderzoek naar en de vervolging van ernstige grensoverschrijdende criminaliteit te ondersteunen en te versterken. Eurojust en Europol vullen elkaar aan en moeten zich blijven inzetten om ten nauwste en op complementaire wijze samen te werken. De Raad is er vast van overtuigd dat zowel Europol als Eurojust er belang bij hebben dat beide goed en efficiënt kunnen werken, aangezien beide agentschappen binnen hun respectieve taakopdrachten hetzelfde doel hebben: ernstige grensoverschrijdende criminaliteit in de EU bestrijden en daardoor een veiliger Europa creëren.
7. Het EOM en Eurojust moeten binnen hun respectieve taakopdrachten en bevoegdheden nauwe betrekkingen aangaan en deze onderhouden op basis van samenwerking en van het ontwikkelen van operationele, administratieve en bestuurlijke banden tussen beide organen, als bedoeld in artikel 100 van Verordening (EU) 2017/1939 betreffende het EOM en in artikel 50 van Verordening (EU) 2018/1727 betreffende Eurojust. Eurojust zal waarschijnlijk een belangrijke rol spelen voor de werkzaamheden van het EOM, vooral wanneer het EOM van start gaat. Het agentschap speelt ook een essentiële rol in gevallen waarbij zowel deelnemende als niet-deelnemende lidstaten betrokken zijn, alsmede bij fraudegevallen die buiten de bevoegdheid van het EOM vallen. Beide actoren hebben een eigen rol en plaats in de ruimte van vrijheid, veiligheid en recht van de EU. De Raad verzoekt Eurojust nauwe betrekkingen aan te gaan met het EOM zodra het EOM operationeel is. Eurojust dient ernaar te streven het EOM met name bij te staan zodra het operationeel is, onder meer door zijn expertise (opgebouwd in bijna twintig jaar) met het EOM te delen bij de coördinatie en ondersteuning van complexe grensoverschrijdende onderzoeken en bij betrekkingen met derde landen. Er moeten zo spoedig mogelijk werkafspraken worden gemaakt tussen het EOM en Eurojust.
8. De Raad onderstreept tevens het belang van samenwerking tussen Eurojust en andere organen, bureaus en agentschappen van de EU, zoals OLAF en Frontex. Binnen hun eigen mandaat moeten al deze EU-actoren met elkaar samenwerken om te kijken welke verdere synergieën er mogelijk zijn en om hun sterke punten ten volle en op samenhangende wijze te benutten, dit alles om de lidstaten te helpen een veiliger omgeving voor de EU-burger te creëren.
9. De Raad moedigt Eurojust aan ten volle gebruik te blijven maken van zijn unieke positie, en zijn proactieve rol te vergroten door beoordelingen te maken van ontwikkelingen en trends op het gebied van criminaliteit en criminele verschijnselen in de EU en daarbuiten, en door de kennis en paraatheid van nationale autoriteiten te vergroten door informatie met hen te delen.

Digitaal strafrecht- en casemanagementsysteem (CMS)

10. De Raad onderstreept dat politieke en justitiële samenwerking in de EU betere informatie-uitwisseling en gegarandeerde interoperabiliteit van de Europese informatiesystemen — met volledige inachtneming van de voorschriften inzake gegevensbescherming — vereist, aangezien dit de snelle, betrouwbare en veilige uitwisseling van informatie en bewijsmateriaal tussen agentschappen en organen zoals Europol, OLAF, Frontex, het EOM en Eurojust ten goede zal komen. Voor Eurojust is een cruciale rol weggelegd bij het zorgen voor kruisverwijzingen tussen nationale gegevens, waardoor verbanden tussen verschillende strafrechtelijke onderzoeken kunnen worden gelegd. Daartoe dienen de nationale leden van Eurojust toegang te hebben tot het digitale systeem voor de uitwisseling van elektronisch bewijsmateriaal (het *e-Evidence Digital Exchange System*) dat door de Commissie is ontwikkeld en door de lidstaten wordt beheerd.
11. De Raad moedigt de Commissie en Eurojust aan om hun initiatief inzake digitaal strafrecht, dat zij gepresenteerd hebben op de zitting van de Raad (Justitie en Binnenlandse Zaken) van 6 december 2018, voort te zetten. Dit initiatief moet justitiële autoriteiten in de Unie de mogelijkheid bieden veilige onderlinge verbindingen te maken en (gevoelige) informatie over strafzaken te verzenden en te ontvangen. Bij de ontwikkeling van dit initiatief moet rekening worden gehouden met bestaande IT-oplossingen, zoals het digitale systeem voor de uitwisseling van elektronisch bewijsmateriaal en de applicatie voor veilige informatie-uitwisseling (de *Secure Information Exchange Network Application*, oftewel Siena).

12. Het is van vitaal belang dat de IT-infrastructuur en het casemanagementsysteem van Eurojust deugdelijk en efficiënt functioneren — en geheel in overeenstemming zijn met de voorschriften inzake gegevensbescherming — zodat Eurojust nationale gerechtelijke instanties die ernstige grensoverschrijdende strafzaken behandelen, kan ondersteunen. Dit is van het grootste belang om Eurojust in staat te stellen de nationale autoriteiten informatie en feedback te verstrekken over de resultaten van de verwerking van de informatie die deze autoriteiten in het rechtskader van Eurojust kunnen verwachten. Het huidige casemanagementsysteem is vrij oud en biedt geen deugdelijke ondersteuning van informatie-uitwisseling. Eurojust moet daarom nagaan hoe dit systeem kan worden verbeterd en gemoderniseerd. Daarbij moet rekening worden gehouden met het vereiste van interoperabiliteit met bestaande of in ontwikkeling zijnde oplossingen (zoals het digitale systeem voor de uitwisseling van elektronisch bewijsmateriaal).

Nieuwe Eurojust-verordening

13. Verordening (EU) 2018/1727 betreffende Eurojust is van toepassing met ingang van 12 december 2019. Het nieuwe rechtskader zal Eurojust in staat stellen de gestaag groeiende stroom verzoeken om assistentie van de nationale autoriteiten, met name op prioritaire gebieden als terrorisme, mensenhandel, migrantensmokkel, cybercriminaliteit en corruptie, beter te behandelen.
14. Zodra de nieuwe verordening van toepassing is, kan het college van Eurojust overeenkomstig artikel 5, lid 5, van de verordening formeel een ontwerp van zijn nieuw reglement van orde aan de Raad voorleggen. Na goedkeuring door de Raad kan het college het nieuwe reglement van orde aannemen. De betrokken actoren worden aangemoedigd al het nodige te doen om een snelle aanneming van het reglement te bevorderen, zodat Eurojust zijn werk efficiënter kan doen.
15. De Raad acht het van groot belang dat Eurojust zich kan concentreren op zijn operationele werkzaamheden, met name omdat het aantal zaken gestaag toeneemt. Daartoe wordt Eurojust aangespoord veranderingen te blijven doorvoeren die het als EU-agentschap een doeltreffendere en modernere governance zullen verlenen. Gezien de unieke rol van Eurojust op EU-niveau bij de coördinatie van het onderzoek naar en de vervolging van ernstige grensoverschrijdende criminaliteit — waaronder de aanzienlijke steun die Eurojust biedt aan gemeenschappelijke onderzoeksteams — moet Eurojust zich kunnen concentreren op zaken die een dergelijke coördinatie vereisen. Andere zaken die door de uitwisseling van informatie en/of de toezending van gerechtelijke stukken kunnen worden vergemakkelijkt, moeten worden behandeld via andere kanalen, zoals het Europees justitieel netwerk (EJN).
16. De Raad is ingenomen met de sluiting van de overeenkomst tussen Eurojust en Denemarken; hierdoor blijven er geen hiaten in de justitiële samenwerking op EU-niveau wanneer de Eurojust-verordening eenmaal van toepassing is.

Betere samenwerking en coördinatie met netwerken

17. De Raad verwijst naar zijn conclusies van 6 juni 2019 over “De synergie tussen Eurojust en door de Raad opgezette netwerken op het gebied van de justitiële samenwerking in strafzaken (PB C 207 van 18.6.2019, blz. 1). De Raad moedigt Eurojust aan om, in samenwerking met het EJN, het genocidenetwerk, het netwerk van gemeenschappelijke onderzoeksteams (GOT’s) en het Europees justitieel netwerk cybercriminaliteit, de conclusies in deze Raadsconclusies handen en voeten te geven, samen met de suggesties en aanbevelingen in het gezamenlijk document in de bijlage bij de conclusies.

Middelen

18. De Raad verwijst naar de conclusies van de Europese Raad van 18 oktober 2018, waarin wordt aangedrongen op maatregelen om Eurojust, en ook Europol, toereikende middelen te verschaffen om het hoofd te bieden aan de nieuwe uitdagingen van technologische ontwikkelingen en het veranderende landschap van veiligheidsdreigingen, zulks onder meer door samenwerking tussen instanties en een betere toegang tot data. De huidige veiligheidsdreigingen voor de EU en de lidstaten — terrorisme, migrantensmokkel, cybercriminaliteit, mensenhandel en drugshandel — vergen onverminderd een effectieve respons van politie en rechterlijke macht. In dit verband onderstreept de Raad dat de keten van veiligheid en strafrecht als één geheel moet worden beschouwd wil veiligheid in de Unie volledig gewaarborgd zijn. Daarom moeten het belang en de rol van alle actoren in deze keten worden erkend om obstakels in één deel van de keten of, erger nog, straffeloosheid aan het einde van de keten te voorkomen.

19. De Raad erkent dat de werkdruk van Eurojust steeds meer toeneemt. Het agentschap krijgt nieuwe taken, onder andere in verband met het gerechtelijk register voor terrorismebestrijding, intensievere samenwerking met derde landen, en de praktische uitvoering van Verordening (EU) 2018/1727. Echter, terwijl de operationele werkdruk en de taken van Eurojust flink zijn toegenomen, is de begroting van Eurojust onveranderd gebleven. Voorts wijst de Raad erop dat de voorgestelde toename van de financiële middelen voor rechtshandavingsinstanties in de context van het volgende meerjarig financieel kader, die mogelijk tot een groter aantal zaken leidt, een extra impact kan hebben op de werkdruk van Eurojust. De Raad wijst nogmaals op het belang van een efficiënte, moderne en goed functionerende IT-infrastructuur en een dito casemanagementsysteem, die Eurojust in staat moeten stellen zijn werk naar behoren uit te voeren. De Raad erkent dat voor verbeteringen op deze terreinen adequate personele en financiële middelen nodig zijn.
 20. In het licht van het bovenstaande is de Raad van oordeel dat Eurojust voldoende middelen moet krijgen, ook ten behoeve van de netwerken die afhankelijk zijn van de begroting van Eurojust, wil het agentschap kunnen functioneren als een belangrijke schakel in de veiligheids- en strafrechtketen in de EU en zijn belangrijke strategische en operationele taken verder kunnen ontplooiën.
-